

Ethical Factors of Muslim Students in Higher Educational Institute

Laila Rimpeng¹ and Niloh Wae-u-seng²

¹M.A. (Islamic Studies), Instructor,
Bangkok Thonburi University

²Ph.D. (Education), Instructor,
Department of Islamic Studies,

College of Islamic Studies, Prince of Songkla University

E-mail: wnloh@bunga.pn.psu.ac.th

Abstract

This study aimed to perform a confirmatory analysis on ethical factors of Muslim students in higher educational institute and to examine the perceived and different levels of ethics of Muslim students in higher educational institute as categorized according to ages, years of study, and faculty affiliations. The samples consisted of 875 Muslim students, PSU, campus. The research instrument, Ethical Scale, was developed through exploratory factor analysis. Examination of fit model of ethical factors was based on confirmatory factor analysis. Perceived and different levels of ethics of Muslim student were examined by means, standard deviation, t-test and F-test. The findings show that ethical factors of Muslim students are composed of four dimensions, i.e. interaction

with non-Muslims, socialization, moral consciousness, and commitment to faith. Fit model indices of ethical factors indicate relatively high congruence of the hypothesized model with the empirical data as $\chi^2/df = 1.734$, GFI = .925, AGFI = .899, CFI = .981, RMSEA = .038, and SRMR = .041. The perceived levels of ethics of Muslim students are high in overall and each aspect of four. The levels of ethics of Muslim students from different age groups and different faculty affiliations were found significantly different whereas those from different years of study found not different.

Keywords: ethics, factor analysis, Muslim students, university

องค์ประกอบทางจริยธรรม ของนักศึกษามุสลิมในสถาบันอุดมศึกษา

ไอลา หริมเพ็ง¹ และนิเลาะ แวอุเซ็ง²

¹ศ.ม. (อิสลามศึกษา), อาจารย์,
มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี

²Ph.D. (Education), อาจารย์,
ภาควิชาอิสลามศึกษา

วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

E-mail: wnloh@bunga.pn.psu.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาองค์ประกอบเชิงยืนยันทางจริยธรรมของนักศึกษามุสลิมในสถาบันอุดมศึกษา และเพื่อศึกษาระดับและความแตกต่างของระดับจริยธรรมของนักศึกษามุสลิมในสถาบันอุดมศึกษาจำแนกตามเพศ ชั้นปี และการสังกัดคณะกลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษามุสลิม มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี จำนวน 875 คน เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบวัดจริยธรรมที่พัฒนาขึ้นโดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจและตรวจสอบความสอดคล้องกลมกลืนของโมเดลองค์ประกอบด้วยการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน และวิเคราะห์ระดับและความแตกต่างของระดับจริยธรรมโดยใช้ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบด้วยค่าทีและค่าเอฟ ผลการวิจัย พบว่า องค์ประกอบทางจริยธรรมของนักศึกษามุสลิมในสถาบันอุดมศึกษาประกอบด้วย การปฏิบัติสัมพันธ์กับชนต่างศาสนิก

การเข้าสังคม คุณธรรมในตน และการยึดมั่นศรัทธา การตรวจสอบความสอดคล้องกลมกลืนของโมเดลองค์ประกอบ พบว่า โมเดลมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์อยู่ในเกณฑ์ดี โดยมีค่า $\chi^2/df = 1.734$, $GFI = .925$, $AGFI = .899$, $CFI = .981$, $RMSEA = .038$, และ $SRMR = .041$ ส่วนระดับจริยธรรมของนักศึกษามุสลิมภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก และผลการเปรียบเทียบระดับจริยธรรมของนักศึกษามุสลิมในสถาบันอุดมศึกษาที่มีเพศและการสังกัดคณะต่างกัน มีระดับจริยธรรมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนนักศึกษามุสลิมที่มีชั้นปีต่างกัน มีระดับจริยธรรมไม่แตกต่างกัน

คำสำคัญ: การวิเคราะห์องค์ประกอบ, จริยธรรม, นักศึกษามุสลิม, สถาบันอุดมศึกษา

บทนำ

ความเจริญก้าวหน้าด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และอิทธิพลของวัฒนธรรมตะวันตกที่หลั่งไหลเข้าสู่ประเทศไทยในยุคโลกาภิวัตน์ ส่งผลให้สังคมไทยมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ทำให้เกิดปัญหาด้านจิตใจ เพราะมนุษย์ดำรงชีวิตอยู่ในสังคมด้วยการแข่งขัน ซึ่งดีซึ่งเด่น เอารอดเอาเปรียบ เห็นแก่ตน และไร้ระเบียบวินัย เกิดความเสื่อมโทรมด้านจริยธรรมของบุคคลในสังคม (คณะทำงานจัดทำแนวทางการทำกิจกรรมนอกหลักสูตรเพื่อเรียนรู้คุณธรรมและจริยธรรม, 2543, 49) ปัญหาที่เกิดขึ้นเหล่านี้แสดงให้เห็นว่าคนขาดจริยธรรมในการดำรงชีวิต

การดำรงชีวิตอยู่ในสังคมไทยที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วนี้ จำเป็นต้องมีการพัฒนาคุณภาพของคนให้เป็นผู้ที่รู้จักคิด วิเคราะห์ รู้จักแก้ปัญหา มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ รู้จักเรียนรู้ด้วยตนเอง สามารถปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว มีคุณธรรม จริยธรรม รู้จักพึ่งตนเอง และสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างเป็นสุข (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2544, 2) โดยผ่านระบบการจัดการศึกษาที่มุ่งพัฒนาคนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542, 5)

หน่วยงานหลักที่มีความสำคัญยิ่งต่อการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เป็นผู้ที่สมบูรณ์ในทุกๆ มิติทั้งด้านสติปัญญา ร่างกาย จิตใจ อารมณ์ และสังคม คือ สถาบันอุดมศึกษา อย่างไรก็ตาม จากการทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับจริยธรรมของนักศึกษาในระดับอุดมศึกษา ได้ให้ข้อสรุปเกี่ยวกับสภาพปัญหาด้านจริยธรรมบางอย่าง โดยเฉพาะเรื่องการตรงต่อเวลา ความมีระเบียบวินัย ความรับผิดชอบ ความเกี่ยวข้องกับอบายมุข ความเห็นแก่ตัว (สายหยุด ภูปุย, 2547) ความซื่อสัตย์ จิตสำนึกในการช่วยเหลือผู้อื่น การเหยียดย่ำผู้อื่นเพื่อยกกระตบตนเอง คำพูดที่ทำให้ผู้อื่นเสียหาย (วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา, 2543) การแต่งกายที่ไม่สุภาพ การวางตัวไม่เหมาะสม

ในการคบเพื่อนต่างเพศ และวินัยจรรยา (สุพัตรา วิจิตรโสภา, 2546) ข้อสรุปนี้ได้ชี้ให้เห็นถึงสภาพที่เป็นจริงเกี่ยวกับปัญหาทางจริยธรรมของนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาอันเป็นปรากฏการณ์ที่พบเห็นทั่วไป ซึ่งจำเป็นต้องได้รับการแก้ไขและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

งานวิจัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของความพยายามที่จะพัฒนาเครื่องมือเพื่อใช้วัดระดับขององค์ประกอบที่ใช้ในการศึกษาเกี่ยวกับจริยธรรมของนักศึกษาที่อยู่ในบริบทของความเป็นพหุวัฒนธรรมและความเป็นนักศึกษามุสลิมซึ่งมีวิถีการดำเนินชีวิตที่ผูกมัดกับหลักคำสอนของศาสนาอิสลาม

แม้จะมีผู้ที่คิดค้นและพัฒนาเครื่องมือแบบวัดจริยธรรมโดยใช้วิธีการวิเคราะห์องค์ประกอบอยู่บ้าง เช่น ซาฮาบีเยห์ โต๊ะอาลิม (2544) และ ยารอนา สะแลมัน (2547) แต่แบบวัดที่พัฒนาขึ้นมาอันได้ใช้ในบริบทของสถานศึกษาระดับขั้นพื้นฐาน ซึ่งไควความแตกต่างจากอุดมศึกษาทั้งเนื้อหาและวิธีการศึกษา ดังนั้นการพัฒนาแบบวัดพฤติกรรมทางจริยธรรมของนักศึกษาระดับอุดมศึกษาโดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจและการตรวจสอบความสอดคล้องกลมกลืนของโมเดลองค์ประกอบทางจริยธรรมโดยการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันจึงเป็นการสร้างองค์ความรู้ใหม่ภายใต้กรอบแนวคิดที่ใช้ในการศึกษาองค์ประกอบทางจริยธรรมโดยวางอยู่บนหลักจริยธรรมอิสลามซึ่งมีฐานที่มาจากคัมภีร์อัลกุรอานและวจนะของท่านนบีมุฮัมมัด คือลข ดังที่ มุฮัมมัด อาลี อัล-ฮาซิมิ (ม.ป.ป., 10) ได้เน้นย้ำว่า อิสลามเป็นศาสนาของความดีงาม เป็นบ่อเกิดของหลักการการศึกษาที่สมบูรณ์ หลักศีลธรรมที่ลึกซึ้ง และแบบอย่างของพฤติกรรมที่ดี ซึ่งได้ถ่ายทอดแก่นุษย์มานานหลายชั่วศตวรรษ

งานวิจัยนี้ยังมีความพยายามที่จะวัดระดับพฤติกรรมที่เป็นจริง และศึกษาถึงผลของเพศ ชั้นปี และคณะที่มีต่อระดับจริยธรรมของนักศึกษามุสลิม ทั้งนี้เพราะการใช้ชีวิตของนักศึกษามุสลิมในสถาบันอุดมศึกษา โดยเฉพาะในมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี ซึ่งเป็นกลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการศึกษานั้น มีความเป็นพหุสังคมอย่างเห็นได้ชัด โดย

นักศึกษามุสลิมเคยอยู่ในสังคมที่จำกัด ในสถาบันศึกษาปอเนาะ ในครอบครัว ในชุมชน และการดำเนินชีวิตแบบมุสลิม เมื่อเข้ามาหาวิทยาลัยจะต้องพบและปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่นๆ ทั้งเพื่อนนักศึกษามุสลิมที่มาจากภาคอื่นๆ เพื่อนนักศึกษาต่างศาสนา อาจารย์ และบุคลากร ทำให้นักศึกษามุสลิมต้องปรับตัวสู่สังคมใหม่ที่มีความหลากหลายและอิสระ ซึ่งมีทั้งคนดีและไม่ดีปะปนกัน ทำให้บางคนโน้มเอียงไปสู่ความไม่ดีต่างๆ แต่บางคนก็สามารถรักษาความเป็นมุสลิมที่ดีของตนเองไว้ได้ ความเป็นสังคมเปิดความเป็นพหุวัฒนธรรมจึงเป็นลักษณะพิเศษที่ทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะวัดระดับพฤติกรรมโดยหวังว่า ข้อค้นพบที่ได้จะให้คำตอบที่สามารถนำไปสู่การปรับปรุงและพัฒนา นักศึกษามุสลิมสู่พฤติกรรมที่พึงประสงค์ได้

กรอบแนวคิดการวิจัย

การศึกษาวิจัยนี้ มีจุดมุ่งหมายเพื่อทำการวิเคราะห์องค์ประกอบทางจริยธรรมของนักศึกษามุสลิมในสถาบันอุดมศึกษาโดยวางอยู่บนกรอบแนวคิดทางจริยธรรม 3 ด้าน คือ จริยธรรมด้านการศรัทธา จริยธรรมด้านพฤติกรรม และจริยธรรมด้านมนุษยสัมพันธ์ ซึ่งได้จากการสังเคราะห์จริยธรรมแห่งอัลกุรอานและการปฏิบัติของท่านนบีมุฮัมมัด คือลย โดย Ilyas Sidek (2550, 298)

กรอบแนวคิดดังกล่าวนี้จะครอบคลุมทุกๆ ด้านในการดำเนินชีวิตของมุสลิม โดยจริยธรรมด้านการศรัทธา จะประกอบด้วย การบริสุทธิ์ใจ การยึดมั่นอย่างแน่วแน่ การขอบคุน และการมอบความรัก จริยธรรมด้านพฤติกรรมจะประกอบด้วย จริยธรรมภายในจิตใจ เช่น ความซัจจริง ความอดทน การถ่อมตน การมีความละเอียด และจริยธรรมภายนอกที่สามารถมองเห็นได้ เช่น การมีความรับผิดชอบ การรักษาสัญญา การมีความอ่อนโยน การให้อภัย และความใจกว้าง และจริยธรรมด้านมนุษยสัมพันธ์ จะประกอบด้วยมนุษยสัมพันธ์กับมุสลิมด้วยกัน เช่น การให้สลาม การขออนุญาต การรักษาระดับสายตา การต้อนรับผู้มาเยือน และมนุษยสัมพันธ์กับผู้ที่ไม่ใช่มุสลิม

เช่น มีความอ่อนโยน ให้เกียรติและมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี เมตตากรุณา ยุติธรรม ไม่สร้างความเดือดร้อน ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เยี่ยมเยียนถามทุกข์สุข แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกัน ทำให้เกิดความไว้วางใจและความเชื่อถือนอกกัน

การมีจริยธรรมที่ดีในอิสลามนั้นจะต้องครอบคลุมทั้ง 3 มิติดังกล่าวข้างต้น ซึ่งถือเป็นแนวปฏิบัติที่ทำให้มุสลิมสามารถดำรงชีวิตอยู่ในพหุสังคมที่มีความหลากหลายทั้งทางภาษา ศาสนา และวัฒนธรรมได้อย่างมีความสุข เพราะอิสลามได้ออกวิธีการปฏิบัติตน ทั้งต่อพระเจ้า ต่อตนเอง และต่อผู้อื่น

ส่วนการศึกษาเกี่ยวกับระดับจริยธรรมและความแตกต่างของระดับจริยธรรมของนักศึกษามุสลิมในสถาบันอุดมศึกษาจำแนกตามเพศ ชั้นปี และการสังกัดคณะนั้น เป็นการสำรวจว่า ในบริบทของความเป็นพหุวัฒนธรรม บัจจยัตนัตวแปรบุคคลเหล่านี้จะส่งผลกระทบต่อระดับพฤติกรรมมากน้อยเพียงใด ทั้งนี้เพื่อเป็นประโยชน์ในการกำหนดแนวทางในการพัฒนาจริยธรรมของนักศึกษามุสลิมในสถาบันอุดมศึกษาในโอกาสต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันทางจริยธรรมของนักศึกษามุสลิมในสถาบันอุดมศึกษา
2. เพื่อศึกษาระดับจริยธรรมของนักศึกษามุสลิมในสถาบันอุดมศึกษา
3. เพื่อศึกษาความแตกต่างของระดับจริยธรรมของนักศึกษามุสลิมในสถาบันอุดมศึกษาจำแนกตามเพศ ชั้นปี และการสังกัดคณะ

ความสำคัญและประโยชน์ของการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการสร้างองค์ความรู้ใหม่เกี่ยวกับองค์ประกอบทางจริยธรรมของนักศึกษามุสลิมในสถาบันอุดมศึกษา นำไปสู่การสร้างแบบวัดจริยธรรมของนักศึกษามุสลิมในสถาบันอุดมศึกษา ที่ได้รับการตรวจสอบโดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน และทำให้ทราบระดับและ

ความแตกต่างทางจริยธรรมของนักศึกษามุสลิมในสถาบันอุดมศึกษาที่มีเพศ
 ชั้นปี และการสังกัดคณะต่างกัน เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาจริยธรรม
 ของนักศึกษามุสลิมในสถาบันอุดมศึกษาและในสถาบันระดับอื่นๆ ว่าควร
 จะมุ่งเน้นจริยธรรมในด้านใดเป็นสำคัญ อีกทั้งแบบวัดดังกล่าวสามารถเป็น
 แนวทางในการพัฒนาแบบวัดระดับจริยธรรมของนักศึกษามุสลิมในสถาบัน
 ระดับอื่นๆ และเป็นแนวทางสำหรับผู้ที่ทำวิจัยเกี่ยวกับการวิเคราะห์ห้องค์
 ประกอบทางจริยธรรมของบุคคลอื่นๆ หรือในประเด็นอื่นๆ ในโอกาสต่อไป

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Exploratory Research) ที่มุ่งศึกษา
 องค์ประกอบทางจริยธรรมของนักศึกษามุสลิมในสถาบันอุดมศึกษา โดยใช้
 เทคนิคการวิเคราะห์ห้องค์ประกอบเชิงสำรวจและตรวจสอบความสอดคล้อง
 กลมกลืนของโมเดลองค์ประกอบทางจริยธรรมของนักศึกษามุสลิมในสถาบัน
 อุดมศึกษา โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์ห้องค์ประกอบเชิงยืนยัน เพื่อนำไปใช้
 ในการศึกษาาระดับและความแตกต่างทางจริยธรรมของนักศึกษามุสลิมใน
 สถาบันอุดมศึกษาที่มี เพศ ชั้นปี และการสังกัดคณะต่างกัน

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักศึกษามุสลิมมหาวิทยาลัย
 สงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี จำนวน 5,892 คน (สำรวจเมื่อปีการศึกษา
 2551)

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย เป็นนักศึกษามุสลิมมหาวิทยาลัย
 สงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี ซึ่งใช้ในการวิเคราะห์ห้องค์ประกอบเชิง
 ยืนยัน จำนวน 500 คน กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างด้วยอัตราส่วน 1: 15
 ซึ่งเป็นไปตามข้อกำหนดของขนาดกลุ่มตัวอย่างที่สัมพันธ์กับจำนวน
 ข้อคำถามในการใช้วิธีการวิเคราะห์ห้องค์ประกอบ คือ 1: 5-20 (Hair et al.,
 1984, 99) และใช้ในการศึกษาระดับจริยธรรม จำนวน 375 คน กำหนดขนาด
 ของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของยามาเน่

2. เครื่องมือการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบวัดจริยธรรมของนักศึกษามุสลิม ในสถาบันอุดมศึกษา ซึ่งมีขั้นตอนในการพัฒนาเครื่องมือดังนี้

2.1 ศึกษาอัลกุรอาน อัลหะดีษ เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับ กรอบจริยธรรมทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านการศรัทธา ด้านพฤติกรรม และด้าน มนุษยสัมพันธ์ เพื่อรวบรวมข้อคำถามที่เกี่ยวข้องผนวกกับข้อคำถามที่ได้ จากการสอบถามผู้เชี่ยวชาญด้านอิสลามศึกษา จำนวน 11 คน เกี่ยวกับ พฤติกรรมทางจริยธรรมตามกรอบที่กำหนด

2.2 รวบรวมและคัดกรองข้อคำถามที่ได้จาก 2.1 โดยใช้กรอบแนวคิด ด้านจริยธรรมเป็นเกณฑ์ ได้จำนวนข้อคำถามที่เหมาะสม 80 ข้อ จากนั้น นำมาสร้างเป็นแบบวัด โดยแบ่งออกเป็น 2 ตอน ตอนที่ 1 เป็นข้อมูลเกี่ยวกับ สถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 3 ข้อ คือ เพศ ชั้นปี และ คณะ มีลักษณะเป็นแบบเลือกตอบ และตอนที่ 2 เป็นความคิดเห็นเกี่ยวกับ องค์ประกอบทางจริยธรรมของนักศึกษามุสลิมในสถาบันอุดมศึกษา 3 ด้าน คือ ด้านการศรัทธา (16 ข้อ) ด้านพฤติกรรม (35 ข้อ) และด้านมนุษยสัมพันธ์ (29 ข้อ) มีลักษณะเป็นแบบมาตราประมาณค่า 7 ระดับ

2.3 นำแบบวัดไปให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบคุณภาพ เครื่องมือ เพื่อพิจารณาความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ตามกรอบ แนวคิดที่กำหนด

2.4 นำแบบวัดที่ได้ปรับปรุงข้อคำถามให้มีความครอบคลุมและ ชัดเจนขึ้นตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญไปเก็บข้อมูลกับนักศึกษามุสลิม ซึ่งไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 260 คน ซึ่งเป็นขั้นของการศึกษานำร่องเพื่อ การพัฒนาเครื่องมือแบบวัดโดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิง สำรวจ ซึ่งมีวิธีดำเนินการและผลที่ได้ดังนี้

ก่อนการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ ในขั้นต้นผู้วิจัยได้ พิจารณาว่าข้อมูลที่น่ามาใช้ในการวิเคราะห์มีความเหมาะสมตามข้อกำหนด ในการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจหรือไม่ โดยพิจารณาจาก 1) ค่าเมทริกซ์

สหสัมพันธ์ (Correlation Matrix) 2) ค่าดัชนีไกเซอร์-ไมเยอร์-ออลคิน (Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy) และ 3) ค่า Bartlett's Test of Sphericity ผลการพิจารณา พบว่า ค่าเมทริกซ์สหสัมพันธ์ (Correlation Matrix) ของตัวแปรแต่ละคู่มีค่าเข้าใกล้หนึ่ง แสดงว่าตัวแปรแต่ละคู่มีความสัมพันธ์กันสูง ส่วนค่าดัชนีไกเซอร์-ไมเยอร์-ออลคิน (Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy) พบว่า มีค่าเท่ากับ .973 ซึ่งมีค่าเข้าใกล้หนึ่ง แสดงว่า ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสูง และพิจารณาค่า Bartlett's Test of Sphericity พบว่า มีค่า $\chi^2(3160) = 25280.506$, $p < .001$ แสดงว่า มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ดังนั้นข้อมูลมีความเหมาะสมที่จะนำมาวิเคราะห์องค์ประกอบ หลังจากนั้นนำข้อมูลมาสกัดองค์ประกอบด้วยวิธีทางองค์ประกอบหลัก (Principal Component Analysis) และนำองค์ประกอบที่มีค่าไอแกน (Eigenvalue) เกิน 1 ไปใช้หมุนแกนออร์โธกอนอล (Orthogonal) ด้วยวิธีวาริแมกซ์ (Varimax) โดยใช้เกณฑ์คัดเลือกข้อคำถามที่มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบ (Factor Loading) ตั้งแต่ .50 ขึ้นไป (Hair et al., 1984, 111) จำนวนตัวแปรในแต่ละองค์ประกอบต้องมีอย่างน้อย 3 ตัวแปรขึ้นไปจึงถือว่าเป็น 1 องค์ประกอบ และพิจารณาความหมายของข้อคำถามในแต่ละองค์ประกอบว่าสอดคล้องกับกรอบแนวคิดการวิจัยหรือไม่ ผลการพิจารณาตามเกณฑ์ดังกล่าว พบว่า มีข้อคำถามที่มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบไม่ถึง .50 หรือมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบใกล้เคียงกันมากกว่าหนึ่งองค์ประกอบ และมีข้อคำถามมีความหมายไม่สอดคล้องกับข้อคำถามอื่นๆ ในองค์ประกอบเดียวกันตามกรอบแนวคิดการวิจัย จำนวน 48 ข้อ ดังนั้นผู้วิจัยจึงตัดข้อคำถามดังกล่าวออกไป ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ พบว่า องค์ประกอบทางจริยธรรมของนักศึกษามุสลิมในสถาบันอุดมศึกษามี 4 องค์ประกอบ 32 ตัวแปร มีค่าร้อยละของความแปรปรวนสะสมเท่ากับ 74.81 และมีค่าไอแกนขององค์ประกอบที่ 1 2 3 และ 4 เท่ากับ 19.18 1.99 1.70 และ 1.06 ตามลำดับ โดยองค์ประกอบที่ 1 มี 9 ข้อความ มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบอยู่ระหว่าง .811-.682 เรียกชื่อ

องค์ประกอบนี้ว่า การปฏิสัมพันธ์กับชนต่างศาสนิก องค์ประกอบที่ 2 มี 10 ข้อความ มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบอยู่ระหว่าง .781-.577 เรียกชื่อองค์ประกอบนี้ว่า การเข้าสังคม องค์ประกอบที่ 3 มี 9 ข้อความ มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบอยู่ระหว่าง .754-.531 เรียกชื่อองค์ประกอบนี้ว่า คุณธรรมในตน องค์ประกอบที่ 4 มี 4 ข้อความ มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบอยู่ระหว่าง .847-.744 เรียกชื่อองค์ประกอบนี้ว่า การยึดมั่นศรัทธา (ดูตาราง 1)

ผลการวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ขององค์ประกอบรวมพบว่า มีค่าเท่ากับ .902 เมื่อพิจารณาเป็นรายองค์ประกอบ พบว่า องค์ประกอบที่ 1 2 3 และ 4 มีค่าเท่ากับ .931 .923 .919 และ .960 ตามลำดับ ซึ่งทั้งหมดมีค่าเข้าใกล้ 1 แสดงว่า มีค่าความเชื่อมั่นสูง

2.5 นำผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจมาสร้างโมเดลสมมติฐานองค์ประกอบทางจริยธรรมของนักศึกษามุสลิมในสถาบันอุดมศึกษาเพื่อทำการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน

2.6 นำผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันมาสร้างแบบวัดจริยธรรมของนักศึกษามุสลิมในสถาบันอุดมศึกษา โดยแบ่งออกเป็น 2 ตอน ตอนที่ 1 เป็นข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 3 ข้อ คือ เพศ ชั้นปี และคณะ มีลักษณะเป็นแบบเลือกตอบ และตอนที่ 2 เป็นพฤติกรรมทางจริยธรรมของนักศึกษามุสลิมในสถาบันอุดมศึกษา มีลักษณะเป็นแบบมาตราประมาณค่า 5 ระดับ

2.7 นำแบบวัดไปเก็บข้อมูล เพื่อวัดระดับจริยธรรมของนักศึกษามุสลิมในสถาบันอุดมศึกษาต่อไป

ตาราง 1 องค์ประกอบทางจริยธรรมของนักศึกษามุสลิมในสถาบันอุดมศึกษา

องค์ประกอบทางจริยธรรม	น้ำหนักองค์ประกอบ
<p>องค์ประกอบที่ 1</p> <p>1. มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อด้านต่างศาสนา รู้จักผ่อนปรน ยืดหยุ่น ไม่อ่อนแอ และแข็งแกร่งเกินไป</p> <p>2. มีความเที่ยงตรง เสมอภาคและเป็นธรรมไม่เลือกที่รักมักที่ชัง</p> <p>3. มีน้ำใจ เห็นใจ ช่วยเหลือเพื่อนต่างศาสนาที่ได้รับความสะดวกเดือดร้อน</p> <p>4. เป็นผู้ให้มากกว่าผู้รับ มีจิตสาธารณะ เสียสละ เห็นผลประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตัวและพวกพ้อง</p> <p>5. พยายามประนีประนอมระหว่างเพื่อนทั้งสองฝ่ายที่ขัดแย้งกัน</p> <p>6. ปฏิบัติตนให้เป็นตัวอย่างที่ดีแก่เพื่อนต่างศาสนาและรุ่นน้อง</p> <p>7. ให้เกียรติและเคารพสิทธิในการนับถือศาสนาของคนต่างศาสนา</p> <p>8. แนะนำในเรื่องศาสนาแก่คนต่างศาสนา ด้วยความสุภาพอ่อนโยน</p> <p>9. ใช้วาจาที่สุภาพ ไม่พูดจาดูถูกดูแคลนคนต่างศาสนา</p> <p>องค์ประกอบที่ 2</p> <p>1. ไม่สอดรู้สอดเห็นเรื่องของเพื่อนหรือผู้อื่น</p> <p>2. ขอลาหยุดก่อนล่วงหน้าด้วยวาจาหรือเป็นลายลักษณ์อักษร</p> <p>3. ไม่มองเพศตรงข้ามที่ไม่ใช่ฆะฮฺรอมีโดยตั้งใจ</p>	<p>.811</p> <p>.784</p> <p>.765</p> <p>.762</p> <p>.738</p> <p>.738</p> <p>.725</p> <p>.712</p> <p>.682</p> <p>.781</p> <p>.768</p> <p>.753</p>

ตาราง 1 องค์ประกอบทางจริยธรรมของนักศึกษามุสลิมในสถาบันอุดมศึกษา (ต่อ)

	น้ำหนักองค์ประกอบ
องค์ประกอบทางจริยธรรม	
องค์ประกอบที่ 2 (ต่อ)	
4. ขออนุญาตเมื่อจะหยิบของผู้อื่น	.739
5. ขออนุญาตก่อนเข้าห้องเรียน เข้าพบอาจารย์ เข้าที่ประชุมและถามคำถาม	.697
6. รู้จักกาลเทศะ ทำกิจกรรมที่มีการปะปนกันระหว่างชายหญิงอย่างระมัดระวัง	.695
7. มีระเบียบ รู้จักวางตัวให้เหมาะสมตามโอกาส	.599
8. เคารพกับปัญหาต่างๆ ด้วยความมีสติ เยือกเย็น ไม่ก้าวร้าวหรือใช้อารมณ์	.596
9. ปฏิบัติตามคำแนะนำของอาจารย์	.583
10. ไม่ตอบรับคำเชิญไปร่วมงานเลี้ยงที่มีอาหารหรืองานเลี้ยงที่เชิญเฉพาะคนรักรายหรือในงานที่มี สิ่งมึนตึดยะฮอญ	.577
องค์ประกอบที่ 3	
1. ไม่ดุด่าหรือล้อล่อขอสอบแม้จะมีโอกาส	.754
2. ไม่นำความลับหรือเรื่องน่ายายของเพื่อนมาเปิดเผย	.729
3. อุดหนุนต่อสิ่งชั่วร้าย สิ่งต้องห้าม	.667
4. พูดจริง ไม่โกหก เสแสร้ง หน้าไหว้หลังหลอก	.658
5. มานะ พากเพียรในการแสวงหาวิชาความรู้แม้จะพบกับอุปสรรคที่ยากลำบาก	.653

ตาราง 1 องค์ประกอบทางจริยธรรมของนักศึกษาภูมิศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา (ต่อ)

องค์ประกอบทางจริยธรรม	น้ำหนักองค์ประกอบ
องค์ประกอบที่ 3 (ต่อ)	
6. อุดหนุนในความยากลำบาก ความกล้า ความหวัง โดยไม่สิ้นหวังและไว้วางใจ หรือทำร้ายตัวเอง	.627
7. ยอมรับสภาพความเดือดร้อน โดยตระหนักว่าเป็นสภาวะการที่เกินกำลังตนเองโดยอดทน	.622
8. อุดหนุนการปฏิบัติของผู้อื่น การเรียกร้องไปสู่ความดี การห้ามปรามไปสู่ความชั่ว	.606
9. สงบเสงี่ยมมอบหมายให้เกียรติ ครู อาจารย์ รุ่นพี่ รุ่นน้องและเป็นเหตุต่อเด็ก ๆ	.531
องค์ประกอบที่ 4	
1. ศรัทธาต่ออัลลอฮ์ โดยไม่นำสิ่งใดมาเทียบเคียงกับพระองค์	.847
2. ปฏิบัติทุกอย่างเรื่องเพื่ออัลลอฮ์ โดยมีได้หวังประโยชน์ใดๆ จากมนุษย์หรือต้องการคำสรรเสริญเยินยอจากเพื่อนมนุษย์	.827
3. ศึกษาหาความรู้ต่างๆเพื่ออัลลอฮ์	.754
4. ปฏิบัติตามคำสั่งของอัลลอฮ์ และเป็นหยัดตามขอบเขตที่พระองค์ทรงกำหนด(อัลกุรอานและอัลสุนนะฮ์)	.744

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากนักศึกษาามุสลิมเพื่อใช้ในการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน จำนวน 500 ชุด และการศึกษาาระดับจริยธรรม จำนวน 375 ชุด ด้วยตนเอง รวมจำนวนทั้งหมด 875 ชุด โดยได้รับกลับคืนทั้งหมด คิดเป็นร้อยละ 100

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 วิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นของผู้ให้ข้อมูลและข้อมูลระดับและความแตกต่างทางจริยธรรมของนักศึกษาามุสลิม โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ

4.2 วิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (Exploratory Factor Analysis) โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ

4.3 วิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis) โดยใช้โปรแกรม Amos เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องกลมกลืนของโมเดลสมมติฐานขององค์ประกอบทางจริยธรรมของนักศึกษาามุสลิมในสถาบันอุดมศึกษากับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยพิจารณาค่านำหนักองค์ประกอบ (Factor Loading) ของตัวแปรสังเกตได้ในแต่ละองค์ประกอบมีค่าตั้งแต่ .50 ขึ้นไป (Hair et al., 1984, 111) และค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์ของตัวแปรสังเกตได้ในแต่ละองค์ประกอบมีค่าเข้าใกล้ 1 (กัลยา วานิชย์บัญชา, 2548, 125) ซึ่งแสดงว่าตัวแปรสังเกตได้เป็นตัวแปรบ่งชี้ขององค์ประกอบนั้น และหากผลการวิเคราะห์โมเดลแรกไม่มีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ จะทำการปรับโมเดลด้วยการผ่อนปรนให้ความคลาดเคลื่อนในการวัดมีความสัมพันธ์กันได้ ตามค่าดัชนีตัดแปร (Modification Indices: MI) จนได้ค่าไค-สแควร์ที่มีค่าความน่าจะเป็น (χ^2/df) เข้าใกล้ 1 นั่นคือ ค่าไค-สแควร์แตกต่างจากศูนย์อย่างไม่มีนัยสำคัญ มีค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืน (GFI) และดัชนีวัดระดับความกลมกลืนที่ปรับแก้แล้ว (AGFI) มีค่าเข้าใกล้ 1 และค่าประมาณความคลาดเคลื่อนของ

รากกำลังสองเฉลี่ย (RMSEA) มีค่าเข้าใกล้ 0 ซึ่งแสดงว่าโมเดลสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ (เสรี ชัดแจ้ง, 2547, 29-30)

4.5 การวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยระดับจริยธรรมของนักศึกษามุสลิมในสถาบันอุดมศึกษากรณี 2 กลุ่ม ใช้สถิติ t-test และมากกว่า 2 กลุ่ม ใช้สถิติ F-test

ผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน

1.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า นักศึกษาส่วนใหญ่เป็นนักศึกษาหญิง (ร้อยละ 66.6) ศึกษาอยู่ชั้นปีที่ 4 มากที่สุด (ร้อยละ 27.2) รองลงมาคือชั้นปีที่ 3 (ร้อยละ 25.0) ชั้นปีที่ 2 (ร้อยละ 24.0) และชั้นปีที่ 1 น้อยที่สุด (ร้อยละ 23.8) และเป็นนักศึกษาสังกัดวิทยาลัยอิสลามศึกษามากที่สุด (ร้อยละ 26.6) รองลงมาคือคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ (ร้อยละ 25.8) ศึกษาศาสตร์ (ร้อยละ 25.4) และวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี น้อยที่สุด (ร้อยละ 22.2)

1.2 องค์ประกอบทางจริยธรรมของนักศึกษามุสลิมในสถาบันอุดมศึกษา ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ 32 ตัวแปร คือ 1) การปฏิสัมพันธ์กับชนต่างศาสนิก ประกอบด้วยตัวแปรสังเกตได้ 9 ตัวแปร มีน้ำหนักองค์ประกอบอยู่ระหว่าง .789-.861 และค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์อยู่ระหว่าง .623-.742 2) การเข้าสังคม ประกอบด้วยตัวแปรสังเกตได้ 10 ตัวแปร โดยมีน้ำหนักองค์ประกอบอยู่ระหว่าง .684-.851 และค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์อยู่ระหว่าง .468-.723 3) คุณธรรมในตน ประกอบด้วยตัวแปรสังเกตได้ 9 ตัวแปร โดยมีน้ำหนักองค์ประกอบอยู่ระหว่าง .778-.839 และค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์อยู่ระหว่าง .605-.704 และ 4) การยึดมั่นศรัทธา ประกอบด้วยตัวแปรสังเกตได้ 4 ตัวแปร โดยมีน้ำหนักองค์ประกอบอยู่ระหว่าง .726-.885 และค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์อยู่ระหว่าง .526-.783

1.3 ผลการตรวจสอบความสอดคล้องกลมกลืนของโมเดลองค์ประกอบทางจริยธรรมของนักศึกษามุสลิมในสถาบันอุดมศึกษา พบว่าโมเดลแรกยังไม่มีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ผู้วิจัยจึงทำการปรับโมเดลด้วยการผ่อนปรนให้ความคลาดเคลื่อนในการวัดมีความสัมพันธ์กันได้ ตามค่าดัชนีดัดแปร (Modification Indices: MI) จนกระทั่งโมเดลมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์อยู่ในเกณฑ์ดี โดยมีค่าไค-สแควร์ที่มีค่าความน่าจะเป็น (χ^2/df) เท่ากับ 1.734 นั่นคือ ค่าไค-สแควร์แตกต่างจากศูนย์อย่างไม่มีนัยสำคัญ มีค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืน (GFI) เท่ากับ .925 ดัชนีวัดระดับความกลมกลืนที่ปรับแก้แล้ว (AGFI) เท่ากับ .899 ดัชนีวัดความสอดคล้องเปรียบเทียบ (CFI) เท่ากับ .981 ค่าประมาณความคลาดเคลื่อนของรากกำลังสองเฉลี่ย (RMSEA) เท่ากับ .038 และรากของค่าเฉลี่ยกำลังสองของเศษเหลือในรูปคะแนนมาตรฐาน (SRMR) เท่ากับ .041 (ดูรูปภาพ 1)

2. ผลการวิเคราะห์ระดับจริยธรรมของนักศึกษามุสลิมในสถาบันอุดมศึกษา

2.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า นักศึกษาส่วนใหญ่เป็นนักศึกษาหญิง (ร้อยละ 61.1) ศึกษาอยู่ชั้นปีที่ 4 มากที่สุด (ร้อยละ 28.5) รองลงมาคือชั้นปีที่ 2 (ร้อยละ 27.5) ชั้นปีที่ 3 (ร้อยละ 22.4) และชั้นปีที่ 1 น้อยที่สุด (ร้อยละ 21.6) และเป็นนักศึกษาสังกัดคณะศึกษาศาสตร์มากที่สุด (ร้อยละ 21.9) รองลงมาคือ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ (ร้อยละ 20.3) วิทยาการสื่อสาร (ร้อยละ 20.0) และวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีกับวิทยาลัยอิสลามศึกษา น้อยที่สุดมีจำนวนเท่ากัน (ร้อยละ 18.9)

2.2 ผลการวิเคราะห์ระดับจริยธรรมของนักศึกษามุสลิมในสถาบันอุดมศึกษา พบว่า นักศึกษามุสลิมในสถาบันอุดมศึกษามีระดับจริยธรรมในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน นักศึกษามุสลิมมีจริยธรรมด้านการยึดมั่นศรัทธา ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือ ด้านคุณธรรมในตน

และการปฏิสัมพันธ์กับชนต่างศาสนิก ตามลำดับ ส่วนจริยธรรมด้านที่ นักศึกษามุสลิมมีน้อยที่สุด คือ ด้านการเข้าสังคม (ดูตาราง 2)

เมื่อพิจารณาระดับจริยธรรมของนักศึกษามุสลิมในสถาบัน อุดมศึกษาเป็นรายข้อในแต่ละด้าน พบว่า

2.2.1 นักศึกษามุสลิมในสถาบันอุดมศึกษามีระดับจริยธรรมด้าน การยึดมั่นศรัทธาอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.23$) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า นักศึกษามุสลิมศรัทธาต่ออัลลอฮ์โดยไม่นำสิ่งใดมาเทียบเคียงกับพระองค์ มากที่สุด ($\bar{x} = 4.54$) ส่วนข้อที่นักศึกษามุสลิมปฏิบัติน้อยที่สุด คือ ศึกษา หาความรู้ต่างๆ เพื่ออัลลอฮ์ ($\bar{x} = 4.07$)

2.2.2 นักศึกษามุสลิมในสถาบันอุดมศึกษามีระดับจริยธรรมด้าน คุณธรรมในตนเองอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.87$) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า นักศึกษามุสลิมยอมรับสภาพความเดือดร้อนโดยตระหนักว่าเป็นสภาวะการณ์ ที่อัลลอฮ์กำหนดมากที่สุด ($\bar{x} = 4.18$) ส่วนข้อที่นักศึกษามุสลิมปฏิบัติน้อย ที่สุด คือ มีความอดทนต่อสิ่งชั่วๆ สิ่งต้องห้าม ($\bar{x} = 3.61$)

2.2.3 นักศึกษามุสลิมในสถาบันอุดมศึกษามีระดับจริยธรรมด้าน การปฏิสัมพันธ์กับคนต่างศาสนิกอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.86$) เมื่อพิจารณา รายข้อ พบว่า นักศึกษามุสลิมให้เกียรติและเคารพสิทธิในการนับถือศาสนา ของคนต่างศาสนิกมากที่สุด ($\bar{x} = 4.03$) ส่วนข้อที่นักศึกษามุสลิมปฏิบัติ น้อยที่สุด คือ มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อคนต่างศาสนิก รู้จักผ่อนปรน ยืดหยุ่น ไม่อ่อนแอ และแข็งกร้าวเกินไป ($\bar{x} = 3.64$)

$\chi^2/df = 1.734$

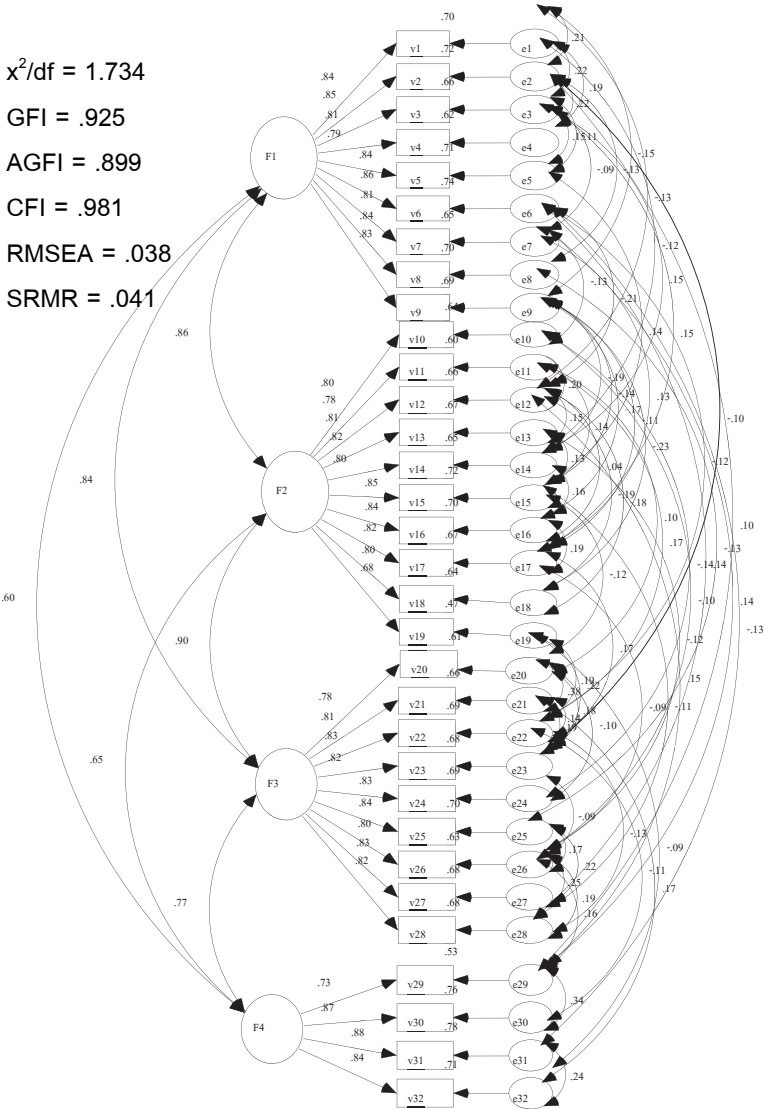
GFI = .925

AGFI = .899

CFI = .981

RMSEA = .038

SRMR = .041

ภาพ 1 โมเดลองค์ประกอบทางจริยธรรมของนักศึกษา muslim ในสถาบันอุดมศึกษา

ตาราง 2 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับจริยธรรม
ของนักศึกษามุสลิมในสถาบันอุดมศึกษา

จริยธรรม	($\bar{x}$)	(S.D.)	ระดับจริยธรรม
1. การปฏิสัมพันธ์กับชนต่างศาสนา	3.86	.545	มาก
2. การเข้าสังคม	3.75	.519	มาก
3. คุณธรรมในตน	3.87	.545	มาก
4. การยึดมั่นศรัทธา	4.23	.645	มาก
รวม	3.87	.493	มาก

2.2.4 นักศึกษามุสลิมในสถาบันอุดมศึกษามีระดับจริยธรรมด้านการเข้าสังคมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.75$) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า นักศึกษามุสลิมขออนุญาตเมื่อจะหยิบของของผู้อื่น ($\bar{x} = 3.95$) มีระเบียบรู้จักวางตัวให้เหมาะสมตามโอกาส ($\bar{x} = 3.95$) ไม่ตอบรับคำเชิญไปร่วมงานเลี้ยงที่มีอาหารหะรอมหรืองานเลี้ยงที่เชิญเฉพาะคนรักรายหรือในงานที่มีสิ่งมุกตบเยาะเย้ย ($\bar{x} = 3.95$) มากที่สุด ส่วนข้อที่นักศึกษามุสลิมปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง คือ ไม่สอดรู้สอดเห็นเรื่องของเพื่อนหรือผู้อื่น ($\bar{x} = 3.48$) ไม่มองเพศตรงข้ามที่ไม่ใช่หะซอรอมโดยตั้งใจ ($\bar{x} = 3.45$) และขอลาหยุดก่อนล่วงหน้าด้วยวาจาหรือเป็นลายลักษณ์อักษร ($\bar{x} = 3.41$) โดยข้อที่น้อยที่สุดคือ ขอลาหยุดก่อนล่วงหน้าด้วยวาจาหรือเป็นลายลักษณ์อักษร ($\bar{x} = 3.41$)

3. ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบระดับจริยธรรมของนักศึกษามุสลิมในสถาบันอุดมศึกษา จำแนกตาม เพศ ชั้นปี และการสังกัดคณะ

3.1 ผลการเปรียบเทียบระดับจริยธรรมของนักศึกษามุสลิมในสถาบันอุดมศึกษาที่มีเพศต่างกัน พบว่า นักศึกษาหญิงมีระดับจริยธรรมมากกว่านักศึกษาชายในภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านการเข้าสังคม คุณธรรมในตน และการยึดมั่นศรัทธา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนด้านการปฏิสัมพันธ์กับชนต่างศาสนา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ที่ระดับ .05 โดยที่นักศึกษาหญิงจะมีค่าเฉลี่ยระดับจริยธรรมสูงกว่านักศึกษาชายในทุกๆ ด้าน (ดูตาราง 3)

3.2 ผลการเปรียบเทียบระดับจริยธรรมของนักศึกษามุสลิมในสถาบันอุดมศึกษาที่มีชั้นปีต่างกัน โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

3.3 ผลการเปรียบเทียบระดับจริยธรรมของนักศึกษามุสลิมในสถาบันอุดมศึกษาที่มีการสังกัดคณะต่างกัน ในภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านการเข้าสังคม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ด้านคุณธรรมในตน และการปฏิสัมพันธ์กับชนต่างศาสนิก แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนด้านการยึดมั่นศรัทธาไม่แตกต่างกัน (ดูตาราง 4)

เมื่อพิจารณาความแตกต่างเป็นรายคู่ พบว่า

3.3.1 นักศึกษาที่สังกัดคณะศึกษาศาสตร์มีระดับจริยธรรมในภาพรวมมากกว่านักศึกษาที่สังกัดคณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และมากกว่านักศึกษาที่สังกัดวิทยาลัยอิสลามศึกษา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3.3.2 นักศึกษาที่สังกัดคณะศึกษาศาสตร์มีระดับจริยธรรมด้านการเข้าสังคมมากกว่านักศึกษาที่สังกัดคณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีกับวิทยาลัยอิสลามศึกษา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 และมากกว่านักศึกษาที่สังกัดคณะวิทยาการสื่อสาร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3.3.3 นักศึกษาที่สังกัดคณะศึกษาศาสตร์มีระดับจริยธรรมด้านคุณธรรมในตนมากกว่านักศึกษาที่สังกัดคณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3.3.4 นักศึกษาที่สังกัดคณะศึกษาศาสตร์มีระดับจริยธรรมด้านการปฏิสัมพันธ์กับชนต่างศาสนิกมากกว่านักศึกษาที่สังกัดคณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตาราง 3 การเปรียบเทียบระดับจริยธรรมของนักศึกษาสุลิมในสถาบันอุดมศึกษา จำแนกตามเพศ

จริยธรรม	เพศ				T-test	p-value
	ชาย		หญิง			
	$\bar{x}$	(S.D.)	$\bar{x}$	(S.D.)		
1. การปฏิบัติสัมพันธ์กับชนต่างศาสนา	3.77	.601	3.91	.500	-2.512	.012*
2. การเข้าสังคม	3.64	.555	3.82	.484	-3.316	.001**
3. คุณธรรมในตน	3.76	.617	3.94	.484	-2.869	.004**
4. การยึดมั่นศรัทธา	4.10	.807	4.31	.501	-2.834	.005**
รวม	3.77	.570	3.94	.426	-3.130	.002**

*p<.05, **p<.01

ตาราง 4 การเปรียบเทียบระดับจริยธรรมของนักศึกษาที่ศึกษามุสลิมในสถาบันอุดมศึกษา จำแนกตามการสังกัดคณะ

จริยธรรม	คณะ										F	คู่ที่แตกต่าง
	วอศ.		มส.		ศษ.		วทท.		วสส.			
	$\bar{x}$	(S.D.)	$\bar{x}$	(S.D.)	$\bar{x}$	(S.D.)	$\bar{x}$	(S.D.)	$\bar{x}$	(S.D.)		
1. การปฏิบัติสัมพันธ์กับ ชนต่างศาสนา	3.74	.572	3.91	.494	4.00	.460	3.70	.580	3.89	.576	4.167**	ศษ. กับ วทท.
2. การเข้าถึงคน	3.58	.514	3.79	.506	3.99	.395	3.61	.471	3.72	.600	8.386***	ศษ. กับ วอศ., ศษ. กับ วทท., ศษ. กับ วสส.
3. คุณธรรมในตน	3.80	.564	3.89	.542	4.06	.378	3.75	.562	3.82	.621	4.042**	ศษ. กับ วทท.
4. การยึดมั่นศรัทธา	4.26	.651	4.36	.617	4.23	.471	4.11	.618	4.19	.824	1.556	-
รวม	3.77	.496	3.92	.478	4.04	.353	3.73	.496	3.85	.577	5.012**	ศษ. กับ วทท., ศษ. กับ วอศ.

**p<.01, ***p<.001

การอภิปรายผล

1. องค์ประกอบทางจริยธรรมของนักศึกษามุสลิมในสถาบันอุดมศึกษา

องค์ประกอบทางจริยธรรมของนักศึกษามุสลิมในสถาบันอุดมศึกษา ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ ได้แก่ ด้านการปฏิสัมพันธ์กับชนต่างศาสนิก ด้านการเข้าสังคม ด้านคุณธรรมในตน และด้านการยึดมั่นศรัทธา เป็นไปตามสมมติฐานที่ได้จากการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจทางจริยธรรมของนักศึกษามุสลิมในสถาบันอุดมศึกษา และสอดคล้องกับกรอบแนวคิดที่ผู้วิจัยนำมาศึกษา ซึ่งได้จากการสังเคราะห์จริยธรรมแห่งอัลกุรอานและการปฏิบัติของท่านนบีมุฮัมมัด คืออลฯ โดย Ilyas Sidek (2550, 298) ซึ่งได้ข้อสรุปว่า จริยธรรมแบ่งออกเป็น 3 ด้าน คือ 1) ด้านการศรัทธา 2) ด้านพฤติกรรม ซึ่งประกอบด้วย จริยธรรมภายในจิตใจและจริยธรรมภายนอกที่สามารถมองเห็นได้ และ 3) ด้านมนุษยสัมพันธ์ ซึ่งประกอบด้วยมนุษยสัมพันธ์กับมุสลิมด้วยกันและกับผู้ที่ไม่ใช่มุสลิม โดยมีรายละเอียดของการอภิปรายผลในแต่ละด้าน ดังนี้

1.1 องค์ประกอบด้านการปฏิสัมพันธ์กับชนต่างศาสนิก ผลการวิจัย พบว่า การปฏิสัมพันธ์กับชนต่างศาสนิกเป็นองค์ประกอบทางจริยธรรมของมุสลิมในสถาบันอุดมศึกษา มีตัวแปรสังเกตได้ 9 ตัวแปร ซึ่งเป็นไปตามโมเดลสมมติฐาน (ดูตาราง 1) โดยตัวแปรเหล่านี้บ่งชี้ถึงจริยธรรมด้านการปฏิสัมพันธ์กับชนต่างศาสนิกของนักศึกษามุสลิมในสถาบันอุดมศึกษา เนื่องจากการอยู่ร่วมกันในพหุสังคมที่มีความหลากหลายทั้งทางภาษา ศาสนา และวัฒนธรรม โดยเฉพาะมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี ที่มีความเป็นพหุสังคมอย่างเป็นที่ชัด โดยนักศึกษามุสลิมเคยอยู่ในสังคมแคบๆ ในสถาบันศึกษาปอเนาะ ในครอบครัว ในชุมชน ดำเนินชีวิตแบบมุสลิม เมื่อเข้ามหาวิทยาลัยจะต้องพบ และปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่นๆ ทั้งเพื่อนนักศึกษามุสลิมที่มาจากภาคอื่นๆ เพื่อนนักศึกษาต่างศาสนิก อาจารย์ และบุคลากร ทำให้นักศึกษามุสลิมต้องปรับตัวและทัศนคติที่มีต่อ

คนต่างศาสนิก จริยธรรมด้านการปฏิสัมพันธ์กับชนต่างศาสนิกจึงมีความสำคัญต่อการใช้ชีวิตของนักศึกษามุสลิมอย่างมาก นอกจากนี้ข้อค้นพบข้างต้นยังสอดคล้องกับแนวปฏิบัติของอิสลามที่กำหนดสำหรับผู้ที่เป็นมุสลิมใหม่คือ มุสลิมควรปฏิบัติต่อผู้ที่ไม่ใช่มุสลิมด้วยมารยาทอันดี คือ พุดโต้ตอบกับพวกเขาด้วยวิธีที่ดีที่สุด ให้ความยุติธรรมแก่ทุกคนเท่าเทียมกัน แสดงความรัก โดยอยู่ในขอบเขตของอิสลาม และแสดงความเกลียดชังตามบัญญัติอิสลาม อย่างไรก็ตามสิ่งที่เป็นความเชื่อถือของผู้อื่น ไม่ร่วมพิธีกรรมของอิสลามและมุสลิมก็ไม่ร่วมพิธีกรรมทางศาสนาของพวกเขา แสดงการมีมิตรไมตรีที่ดีให้การช่วยเหลือพวกเขาโดยไม่ละเมิดต่อบัญญัติอิสลาม ไม่ทำร้ายระรานข่มเหง ธรรมต่อพวกเขา ไม่ว่าจะเป็นทางด้านร่างกาย จิตใจ ทรัพย์สินเกียรติยศ ในเมื่อเขาเหล่านั้นมิได้เป็นผู้ละเมิด และคุกคามมุสลิม อนุญาตให้มอบสิ่งของให้แก่กัน ในเมื่อการมอบนั้นไม่ละเมิดบัญญัติศาสนา (คู่มือมุอัลลัฟ (มุสลิมใหม่), 2544, 176-177) และสอดคล้องดังที่อัลลอฮ์ สุบฮันได้ตรัสไว้ ความว่า “และความดีและความช้วนั้นหาเท่าเทียมกันไม่ เจ้าจงขับไล่ (ความช้วน) ด้วยสิ่งที่มีนดีกว่า แล้วเมื่อนั้นผู้ที่ระหว่างเจ้ากับระหว่างเขาเคยเป็นอริกันก็จะกลับกลายเป็นเยี่ยงมิตรที่สนิทกัน” (ฟุศลีลัด: 34)

1.2 องค์ประกอบด้านการเข้าสังคม ผลการวิจัย พบว่า การเข้าสังคมเป็นองค์ประกอบทางจริยธรรมของมุสลิมในสถาบันอุดมศึกษา มีตัวแปรสังเกตได้ 10 ตัวแปร ซึ่งเป็นไปตามโมเดลสมมติฐาน (ดูตาราง 1) โดยตัวแปรเหล่านั้นบ่งชี้ถึงจริยธรรมด้านการเข้าสังคมของนักศึกษามุสลิมในสถาบันอุดมศึกษา เนื่องจากนักศึกษาจำเป็นต้องมีทักษะในการเข้าสังคม เพราะนักศึกษาจะต้องมีการเข้าเรียนและทำกิจกรรมกับผู้อื่นอยู่เสมอ นักศึกษาจึงต้องเคารพสิทธิของผู้อื่น มีสัมมาคารวะต่ออาจารย์ มีการวางตัวให้เหมาะสมระหว่างชายหญิงและในการทำกิจกรรมต่างๆ สอดคล้องกับที่พระองค์อัลลอฮ์ สุบฮันให้ผู้ศรัทธาลดสายตาลงจากการสอดรู้สอดเห็น และการพบกันระหว่างชายหญิง ดังที่พระองค์ได้ตรัสไว้ ความว่า “จงกล่าวเถิด

(มุฮัมมัด) แก่บรรดามุอฺมิน ให้พวกเขาเลดสายตาของพวกเขาเงาลงต่ำ และให้พวกเขารักษาอาหารของพวกเขา นั่นเป็นการบริสุทธิ์ยิ่งแก่พวกเขาแท้จริง อัลลอฮฺทรงรอบรู้สิ่งที่พวกเขากระทำ” (อันนุร: 30)

1.3 องค์ประกอบด้านคุณธรรมในตน ผลการวิจัย พบว่า คุณธรรมในตนเป็นองค์ประกอบทางจริยธรรมของมุสลิมในสถาบันอุดมศึกษา มีตัวแปรสังเกตได้ 9 ตัวแปร ซึ่งเป็นไปตามโมเดลสมมติฐาน (ดูตาราง 1) โดยตัวแปรเหล่านี้บ่งชี้ถึงจริยธรรมด้านคุณธรรมในตนของนักศึกษามุสลิมในสถาบันอุดมศึกษา เนื่องจากนักศึกษามุสลิมจะต้องอยู่ในสังคมที่มีความหลากหลายและอิสระ ซึ่งมีทั้งคนดีและไม่ดีปะปนกัน จึงทำให้บางคนโน้มเอียงไปสู่ความไม่ดีต่างๆ แต่บางคนก็สามารถรักษาความเป็นมุสลิมที่ดีของตนเองไว้ได้ มุฮำหมัด สันหมาน (2550, 89) กล่าวว่า การที่มุสลิมจะสามารถยืนหยัดอยู่บนจริยธรรมที่ดีได้อย่างหนักแน่นนั้นต้องมีความแข็งแกร่งมาจากภายในจิตใจ ซึ่งเป็นจิตใจที่ยึดมั่นในคำสั่งของอัลลอฮฺ สุขุข จิตใจที่องงามไปด้วยคุณธรรมอิสลาม ดังนั้นคุณธรรมในตนจึงมีความสำคัญต่อการใช้ชีวิตของนักศึกษามุสลิมเป็นอย่างยิ่ง สอดคล้องกับหะดีษที่สอนไม่ให้มุสลิมมีลักษณะเหมือนพวกมุนาฟิก¹ หะดีษจากท่านอบูฮุร็อยเราะฮฺ ท่านเราะฮูลคือลข ได้กล่าวถึงพวกมุนาฟิกไว้ ความว่า “คุณลักษณะ 3 อย่าง ของคนมุนาฟิก คือ เมื่อเขาพูดเขาก็จะพูดโกหก เมื่อเขาให้สัญญาเขาก็จะผิดสัญญา เมื่อเขาถูกไ้วางใจเขาก็จะทำลายมัน”² ดังนั้น มุสลิมจะต้องมีความจริงจังในการพูด ความจริงจังทางการปฏิบัติ ความจริงจังทางด้านเจตจำนง และมีความจริงจังในการแสดงออก (คู่มือมออัลลัฟ (มุสลิมใหม่), 2544, 168) และสอดคล้องกับที่พระองค์อัลลอฮฺ สุขุข ได้ตรัสไว้ ความว่า “และแน่นอน เราจะทดลองพวกเจ้าด้วยสิ่งใดสิ่งหนึ่งจากความกลัว และความหิว และด้วยความสูญเสีย (อย่างใดอย่างหนึ่ง) จากทรัพย์สินสมบัติ ชีวิต และพืชผล และเจ้าจงแจ้งข่าวดีแก่บรรดาผู้อดทนเถิด” (อัลบะเกาะเราะฮฺ: 155)

¹ บุคคลที่มีคุณลักษณะหน้าไหว้หลังหลอก
² หะดีษบันทึกโดย al-Bukhariy หะดีษหมายเลข 507

209
 ปีที่ 20
 ฉบับที่ 2
 เม.ย.
 -
 มิ.ย.
 2557

1.4 องค์ประกอบด้านการยึดมั่นศรัทธา ผลการวิจัย พบว่า การยึดมั่นศรัทธาเป็นองค์ประกอบของจริยธรรมของมุสลิมในสถาบันอุดมศึกษามีตัวแปรสังเกตได้ 4 ตัวแปร ซึ่งเป็นไปตามโมเดลสมมติฐาน (ดูตาราง 1) โดยตัวแปรเหล่านี้ซึ่งถึงจริยธรรมด้านการยึดมั่นศรัทธาของนักศึกษามุสลิมในสถาบันอุดมศึกษา ทั้งนี้เนื่องจากนักศึกษามุสลิมอาจต้องประสบกับความลำบากและสิ่งยั่วยุต่างๆ แต่หากนักศึกษามุสลิมมีการศรัทธาต่ออัลลอฮ์ สุกฮูอย่างมั่นคงแล้ว แน่ใจว่าเขาจะไม่สามารถหลุดออกจากแนวทางที่เที่ยงตรงของพระองค์ได้ สอดคล้องกับที่พระองค์อัลลอฮ์ สุกฮู ได้ตรัสไว้ ความว่า “และพวกเขามิได้ถูกบัญชาให้กระทำอื่นใด นอกจากเพื่อเคารพภักดีต่ออัลลอฮ์ สุกฮู เป็นผู้มีเจตนาบริสุทธิ์ในการภักดีต่อพระองค์ เป็นผู้อยู่ในแนวทางที่เที่ยงตรง และดำรงการละหมาด และจ่ายซะกาต และนั่นแหละคือศาสนาอันเที่ยงธรรม” (อัลบัยยนะฮะฮ์: 5) และดังที่พระองค์อัลลอฮ์ สุกฮู ได้ตรัสแก่นบีมุฮัมมัด คือลย ไว้ ความว่า “จงกล่าวเถิด (มุฮัมมัด) ว่า “แท้จริงการละหมาดของฉัน และการอิบาดะฮ์ของฉัน และการมีชีวิตของฉัน และการตายของฉันนั้นเพื่ออัลลอฮ์ผู้เป็นพระเจ้าแห่งสากลโลกเท่านั้น” (อัลอันอาม: 162) และสอดคล้องกับหะดีษจากซุฟยาน อิบน์อับดุลลอฮ์ อัษชะกอฟี กล่าวไว้ ความว่า “โอ้ท่านเราะสูลุลลอฮ์ โปรดบอกถ้อยคำหนึ่งในอิสลามให้แก่ฉันซึ่งฉันไม่ต้องไปถามผู้ใดอีกแล้วภายหลังจากท่าน ท่านเราะสูลกล่าวว่า จงกล่าวเถิดว่า ฉันศรัทธาต่ออัลลอฮ์แล้ว และจงยืนหยัดตามคำกล่าวนั้นเถิด”³

2. ระดับจริยธรรมของนักศึกษามุสลิมในสถาบันอุดมศึกษา

นักศึกษามุสลิมในสถาบันอุดมศึกษามีระดับจริยธรรม ด้านการปฏิสัมพันธ์กับชนต่างศาสนา การเข้าสังคม คุณธรรมในตน และการยึดมั่นศรัทธา ทั้งภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับ สายหยุด ภูบุย (2547) ศึกษาพฤติกรรมด้านจริยธรรมนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏกาฬสินธุ์ ตามความคิดเห็นของผู้ปกครอง อาจารย์และผู้ประกอบการหอพัก ในด้าน

³ หะดีษบันทึกโดย Muslim หะดีษหมายเลข 122

ความรับผิดชอบ ด้านความซื่อสัตย์ ด้านความประหยัด ด้านความมีระเบียบวินัย ด้านความมีเหตุผล และด้านไม่ยุ่งเกี่ยวกับอบายมุข พบว่า โดยภาพรวมนักศึกษามีพฤติกรรมจริยธรรมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะนักศึกษาในระดับอุดมศึกษา อยู่ในช่วงวัยที่กำลังจะเป็นผู้ใหญ่ จึงมีการใช้เหตุผลและวิจรรณญาณในการตัดสินใจและการกระทำต่างๆ มากขึ้น ตามทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของพือาเจต์ ที่ว่า พัฒนาการทางจริยธรรมของมนุษย์เป็นไปตามขั้นและขึ้นกับวัย (สรวงศ์ ใ้วตระกูล, 2550, 67) และตามทฤษฎีของโคลเบอร์ก ที่ว่า พัฒนาการทางจริยธรรมของผู้มีอายุ 20 ปีขึ้นไป จะพยายามตีความหมายของหลักการและมาตรฐานทางจริยธรรมด้วยวิจรรณญาณ ดังนั้นในการตัดสินใจ ถูก ผิด ควร ไม่ควร นั้นมาจากวิจรรณญาณของตนเอง (สรวงศ์ ใ้วตระกูล, 2550, 70)

เมื่อพิจารณาระดับจริยธรรมของนักศึกษามุสลิมในสถาบันอุดมศึกษาเป็นรายข้อในแต่ละด้าน พบว่า

2.1 นักศึกษามุสลิมในสถาบันอุดมศึกษามีระดับจริยธรรมด้านการปฏิสัมพันธ์กับชนต่างศาสนิก โดยเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ทุกข้ออยู่ในระดับมากทั้งหมด โดยนักศึกษามุสลิมให้เกียรติและเคารพสิทธิในการนับถือศาสนาของคนต่างศาสนิกมากที่สุด ส่วนข้อที่นักศึกษามุสลิมปฏิบัติน้อยที่สุด คือ มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อคนต่างศาสนิก รู้จักผ่อนปรน ยืดหยุ่น ไม่อ่อนแอ และแข็งกร้าวเกินไป ทั้งนี้อาจเป็นเพราะนักศึกษาต่างยอมรับในความแตกต่างของแต่ละบุคคล เนื่องจากสังคมในสถาบันอุดมศึกษามีความหลากหลายทางศาสนา ภาษา และวัฒนธรรม นักศึกษามุสลิมเองจึงยอมรับและให้เกียรติในความเชื่อที่แตกต่างของเพื่อนนักศึกษา อีกทั้งเมื่อมีความแตกต่างจึงทำให้นักศึกษามุสลิมส่วนใหญ่ไม่ให้ความใกล้ชิดแก่กันมากนัก การคบกันระหว่างเพื่อนนักศึกษาต่างศาสนาจึงเป็นแบบทางการ โดยให้เกียรติกัน เคารพสิทธิซึ่งกันและกัน พุดจาดีต่อกัน ช่วยเหลือกันตามความสามารถ แต่ยังไม่ให้ความสนิทสนมมากนัก เพราะความเป็นอยู่ในชีวิตประจำวันแตกต่างกัน เช่น พิธีกรรมทางศาสนา และอาหารการกิน เป็นต้น

2.2 นักศึกษามุสลิมในสถาบันอุดมศึกษามีระดับจริยธรรมด้านการเข้าสังคม โดยเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ส่วนใหญ่อยู่ในระดับมาก และมี 3 ข้อ อยู่ในระดับปานกลาง โดยมีข้อที่ปฏิบัติมากที่สุดเท่ากัน 3 ข้อ คือ นักศึกษามุสลิมขออนุญาตเมื่อจะหยิบของของผู้อื่น มีระเบียบรู้จักวางตัวให้เหมาะสมตามโอกาส ไม่ตอบรับคำเชิญไปร่วมงานเลี้ยงที่มีอาหารหะรอมหรืองานเลี้ยงที่เชิญเฉพาะคนรักรวยหรือในงานที่มีสิ่งมูฮ์ชะฮุดอยู่ ส่วนข้อที่นักศึกษามุสลิมปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลางมี 3 ข้อ เช่นกัน คือ ไม่สอดรู้สอดเห็นเรื่องของเพื่อนหรือผู้อื่น ไม่มองเพศตรงข้ามที่ไม่ใช่หะฮุรอม⁴ โดยตั้งใจ และขอลาหยุดก่อนล่วงหน้าด้วยวาจาหรือเป็นลายลักษณ์อักษร โดยข้อที่น้อยที่สุด คือ ขอลาหยุดก่อนล่วงหน้าด้วยวาจาหรือเป็นลายลักษณ์อักษร ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการอยู่ร่วมกันในสังคมมหาวิทยาลัย จำเป็นต้องเรียนรู้มารยาททางสังคม การปฏิบัติต่อผู้อื่น ต่ออาจารย์ ต่อบุคลากร ต่อเพื่อน ต่อรุ่นพี่และรุ่นน้อง หรือการเรียน การทำงาน การทำกิจกรรมต่างๆ ร่วมกับผู้อื่น เหล่านี้ต้องอาศัยการปรับตัว และการวางตัวที่เหมาะสมทั้งสิ้น นักศึกษามุสลิมจึงมีการปรับตัวในการมาอยู่ในสังคมใหม่ เพื่อให้ตนเองเป็นที่ยอมรับของสังคม อย่างไรก็ตาม นักศึกษามุสลิมยังมีความมั่นใจ โดยไม่ทำตามกระแสสังคม สิ่งที่เป็นที่ต้องห้ามในอิสลาม นักศึกษามุสลิมก็พยายามหลีกเลี่ยง อีกทั้งสังคมในสถาบันอุดมศึกษาเป็นสังคมที่มีความเป็นอิสระอยู่ห่างไกลจากพ่อแม่ ไม่ได้มีอาจารย์คอยควบคุมดูแลอย่างใกล้ชิด และยังใช้อารมณ์ของตนเป็นใหญ่ หรือในบางเรื่องนักศึกษาที่ละเลยที่จะปฏิบัติ เช่น การสอดรู้สอดเห็นเรื่องของผู้อื่น การมองเพศตรงข้ามที่ไม่ใช่หะฮุรอม โดยตั้งใจหรือการขอลาหยุดล่วงหน้า เป็นต้น

2.3 นักศึกษามุสลิมในสถาบันอุดมศึกษามีระดับจริยธรรมด้านคุณธรรมในตน โดยเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า นักศึกษามุสลิมยอมรับสภาพความเดือดร้อนโดยตระหนักว่าเป็นสภาวะการณ์ที่อัลลอฮ์ สุบฮันกำหนดมากที่สุด ส่วนข้อที่นักศึกษามุสลิมปฏิบัติน้อยที่สุด คือ มีความอดทนต่อสิ่ง

⁴ ผู้ที่ไม่สามารถแต่งงานกันได้

ย้าย สิ่งต้องห้าม ทั้งนี้อาจเป็นเพราะในการเรียนในระดับอุดมศึกษานั้น นักศึกษาจะต้องควบคุมตนเอง และต้องมีความรับผิดชอบต่อผลการเรียน ต่อหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายจากอาจารย์หรือเพื่อนๆ และอาจพบอุปสรรคต่างๆ เป็นการทดสอบจากอัลลอฮ์ สุบฮู ซึ่งนักศึกษามุสลิมถูกสอนให้มอบหมายต่ออัลลอฮ์ สุบฮู จึงสามารถยอมรับสภาพความเดือดร้อนหรืออุปสรรคในงานต่างๆ เมื่อได้ทำอย่างสุดความสามารถแล้ว โดยหวังความโปรดปรานจากพระองค์ อย่างไรก็ตามการหักห้ามอารมณ์หรือความต้องการต่อสิ่งชั่ว สิ่งต้องห้าม สิ่งไร้สาระต่างๆ ในสังคมโลกาภิวัตน์ที่มีความเป็นอิสระนั้นทำได้ยาก นักศึกษามุสลิมจึงยังมีความอดทนต่อสิ่งชั่วๆ น้อยกว่าข้ออื่นๆ สอดคล้องกับอ่อนศรี ทองไพจิตร (2548, 74) ศึกษาจริยธรรมนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา จะเชิงเทรา เขต 1 พบว่า ข้อที่นักเรียนมีการปฏิบัติน้อยที่สุดในด้านความรับผิดชอบ คือ มีอารมณ์หนักแน่นเมื่อเผชิญกับอุปสรรคต่างๆ

2.4 นักศึกษามุสลิมในสถาบันอุดมศึกษามีระดับจริยธรรมด้านการยึดมั่นศรัทธา โดยเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า นักศึกษามุสลิมศรัทธาต่ออัลลอฮ์ สุบฮู โดยไม่นำสิ่งใดมาเทียบเคียงกับพระองค์ มากที่สุด ส่วนข้อที่นักศึกษามุสลิมปฏิบัติน้อยที่สุด คือ ศึกษาหาความรู้ต่างๆ เพื่ออัลลอฮ์ สุบฮู ทั้งนี้อาจเป็นเพราะนักศึกษามุสลิมถูกปลูกฝังด้านการศรัทธามาอย่างเหนียวแน่น จากโรงเรียนหรือสถาบันศึกษาปอเนาะ นักศึกษามุสลิมจึงมีการศรัทธาต่ออัลลอฮ์ สุบฮู อย่างมั่นคง อย่างไรก็ตามนักศึกษามุสลิมยังปฏิบัติน้อยในบางเรื่อง เช่น ในการศึกษาหาความรู้ต่างๆ ของนักศึกษานั้นบางคนมาเรียนเพื่อปริญญาบัตร หน้าที่การงานที่ดี หรือเงินเดือนสูงๆ เท่านั้น โดยลืมที่จะตั้งใจทำเพื่ออัลลอฮ์ สุบฮู หรือเพื่อที่จะพัฒนาสังคมมุสลิม เป็นต้น

3. ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบระดับจริยธรรมของนักศึกษามุสลิมในสถาบันอุดมศึกษา จำแนกตาม เพศ ชั้นปี และการสังกัดคณะ

3.1 ผลการเปรียบเทียบระดับจริยธรรมของนักศึกษามุสลิมในสถาบันอุดมศึกษาที่มีเพศต่างกัน พบว่า นักศึกษาหญิงมีระดับจริยธรรม

มากกว่านักศึกษาชาย ทั้งภาพรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะส่วนใหญ่ผู้หญิงมักมีความละเอียดมากกว่าผู้ชาย และอิสลามบัญญัติให้ผู้หญิงมุสลิมแต่งกายปกปิดร่างกายอย่างมิดชิด เห็นได้เพียงใบหน้าและมือเท่านั้น เหมือนเป็นปราการชั้นหนึ่งที่ปกป้องจิตใจจากความไม่ดีต่างๆ และยังคงคล้องกับทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของนักจิตวิทยาหลายท่าน ที่ว่า เด็กหญิงใช้เกณฑ์ตัดสินเหตุผลทางจริยธรรมแตกต่างกับเด็กชาย เพราะเด็กหญิงมีการตัดสินใจทางจริยธรรมเป็นระเบียบแบบแผนมากกว่าเด็กชาย นอกจากนี้เด็กหญิงมักจะคิดถึงความยุติธรรมและความสามารถทั้งของตนเองและผู้อื่น และคำนึงถึงหน้าที่ความรับผิดชอบ ตลอดจนความสัมพันธ์และความเอื้ออาทรต่อเพื่อนมนุษย์ด้วย (Gilligan, 1982, Gibbs et. al., 1984 อ้างถึงใน สุรางค์ ไคว์ตระกูล, 2550, 74)

3.2 ผลการเปรียบเทียบระดับจริยธรรมของนักศึกษามุสลิมในสถาบันอุดมศึกษาที่มีชั้นปีต่างกัน ทั้งภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะไม่ได้มีการเรียนการสอนวิชาจริยธรรมในการศึกษาระดับอุดมศึกษา ทำให้นักศึกษาในแต่ละชั้นปีมิได้มีจริยธรรมมากหรือน้อยกว่ากัน อีกทั้งการพัฒนาจริยธรรมของบุคคลจะต้องค่อยเป็นค่อยไป ไม่สามารถเกิดขึ้นได้อย่างทันที สอดคล้องกับพล แสงสว่าง (2544, 27) ที่กล่าวว่า การปลูกฝังจริยธรรมเป็นกระบวนการสั่งสมและซึมซับ และยังคงคล้องกับเบอร์ตันและบลาสี (Berton, 1976, Blasi, 1985 อ้างถึงใน สุรางค์ ไคว์ตระกูล, 2550, 74) ศึกษาเกี่ยวกับพัฒนาการทางจริยธรรม พบว่า อัตราเวลาของพัฒนาการทางจริยธรรมของแต่ละบุคคลต่างกันและพัฒนาการทางจริยธรรมเป็นการพัฒนาที่ต่อเนื่องอย่างค่อยเป็นค่อยไป ไม่เปลี่ยนแปลงอย่างฉับพลัน

3.3 ผลการเปรียบเทียบระดับจริยธรรมของนักศึกษามุสลิมในสถาบันอุดมศึกษาที่มีการสังกัดคณะต่างกัน ทั้งภาพรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ยกเว้นด้านการยึดมั่นศรัทธา ซึ่งไม่แตกต่างกัน และเมื่อพิจารณาความแตกต่างเป็นรายคู่พบว่า นักศึกษาที่สังกัดคณะศึกษาศาสตร์มีระดับจริยธรรมในด้านการปฏิสัมพันธ์กับชนต่างศาสนิก ด้านการ

เข้าสังคม และด้านคุณธรรมในตนมากกว่านักศึกษาคณะอื่นๆ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะคณะศึกษาศาสตร์มีหน้าที่ผลิตครู ซึ่งจะต้องไปทำหน้าที่อบรมสั่งสอนนักเรียนในอนาคต นักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์จึงจำเป็นต้องมีคุณลักษณะความเป็นครู สอดคล้องกับวัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา (2543, 44) ที่กล่าวว่า บัณฑิตครูนอกจากจะมีความรู้ความสามารถแล้ว บัณฑิตครูจะต้องมีความสามารถในการอยู่ร่วมกับผู้อื่น ทำงาน ทำกิจกรรมร่วมกับผู้อื่นได้ดี ครูต้องเป็นที่พึ่งให้แก่คนในสังคม คือเป็นหลักในการคิดอย่างถูกต้อง การวางตัวอย่างถูกต้อง เข้ากับผู้อื่นได้ดี มีมนุษยสัมพันธ์ นำคนในสังคมให้ทำในสิ่งที่ดีองงามเป็นประโยชน์ พัฒนาสังคมที่อยู่ด้วยความจริงใจ แก้ไขปรับเปลี่ยน ค่านิยมและความประพฤติที่ไม่เหมาะสมมาสู่สิ่งที่ดีกว่า ดังนั้น นักศึกษามุสลิมที่สังกัดคณะศึกษาศาสตร์ จึงมีจริยธรรมมากกว่านักศึกษาที่สังกัดคณะอื่นๆ ส่วนจริยธรรมด้านการยึดมั่นศรัทธา นักศึกษามุสลิมทุกคนมีจริยธรรมในด้านนี้เท่ากัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะนักศึกษามุสลิมในสถาบันอุดมศึกษาได้รับการศึกษาด้านศาสนาตั้งแต่เด็กมาแล้ว จึงมีความศรัทธาต่ออัลลอฮ์ สุบฮ์ อย่างมั่นคง ซึ่งเป็นการยึดมั่นศรัทธาของมุสลิมทุกคน สอดคล้องกับที่พระองค์อัลลอฮ์ สุบฮ์ ได้ตรัสไว้ ความว่า “และพวกเรามีได้ถูกบัญชาให้กระทำอื่นใด นอกจากเพื่อเคารพภักดีต่ออัลลอฮ์ สุบฮ์ เป็นผู้มีเจตนาบริสุทธิ์ในการภักดีต่อพระองค์ เป็นผู้อยู่ในแนวทางที่เที่ยงตรง และดำรงการละหมาด และจ่ายซะกาต และนั่นแหละคือศาสนาอันเที่ยงธรรม” (อัลบัยยนะฮ์: 5)

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

สถาบันอุดมศึกษาควรจัดกิจกรรม เพื่อพัฒนาจริยธรรมของนักศึกษามุสลิมในด้านการปฏิสัมพันธ์กับชนต่างศาสนิก การเข้าสังคม คุณธรรมในตน และการยึดมั่นศรัทธา โดยเฉพาะด้านการเข้าสังคม ในเรื่องการไม่สอดรู้สอดเห็นเรื่องของเพื่อนหรือผู้อื่น การไม่มองเพศตรงข้ามที่ไม่ใช่ฆะฮูรออม

โดยตั้งใจ และการขอลาหยุดล่วงหน้าด้วยวาจาหรือเป็นลายลักษณ์อักษร เพื่อให้นักศึกษาเป็นผู้ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกายและจิตใจ เป็นผู้มีความรู้ คู่คุณธรรม สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรนำแบบวัดจริยธรรมของนักศึกษามุสลิมในสถาบันอุดมศึกษาที่ได้จากการวิจัยในครั้งนี้ไปวัดระดับจริยธรรมของนักศึกษามุสลิมในสถาบันอื่นๆ

2.2 ควรทำวิจัยเพื่อสำรวจและยืนยันองค์ประกอบทางจริยธรรมของนักศึกษามุสลิมในสถาบันอุดมศึกษาอื่นๆ เพื่อให้ทราบว่ามีองค์ประกอบทางจริยธรรมแตกต่างกันหรือไม่

2.3 ควรทำวิจัยเพื่อสำรวจและยืนยันองค์ประกอบทางจริยธรรมของนักเรียนมุสลิมในระดับประถมและมัธยมศึกษา เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาและปลูกฝังจริยธรรมตั้งแต่เด็ก

เอกสารอ้างอิง

กัลยา วานิชย์บัญชา. (2548). สถิติสำหรับงานวิจัย. กรุงเทพฯ: ศูนย์หนังสือจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

Vanichbuncha, K. (2005). **Statistics for Research**. Bangkok: Chulalongkorn University Bookshop. (in Thai).

คณะทำงานจัดทำแนวทางการทำกิจกรรมนอกหลักสูตรเพื่อเรียนรู้คุณธรรมและจริยธรรม. (2543). การจัดกิจกรรมนิสิตนักศึกษาเพื่อพัฒนาจริยธรรมสำหรับบัณฑิตอุดมคติไทย. โครงการพัฒนาบัณฑิตอุดมคติไทย สำนักมาตรฐานอุดมศึกษา ทบวงมหาวิทยาลัย.

Working Group to Prepare Guidelines for Extracurricular Learning Activities in Regard to Ethics and Morality. (2000). **How to Conduct Student Activities for the Development of Ethics**

and Morality of Thai Ideal Graduate. The Development Project of Thai Ideal Graduate, Office of the Higher Education Standard, Ministry of University Affairs. (in Thai).

คู่มือมูอัลลัฟ (มุสลิมใหม่). (2544). กรุงเทพฯ: ชมรมผู้บริหารมัธยมศึกษา
หนองจอก กรุงเทพมหานคร.

Manual for Muallaf (Converted Muslims). Bangkok: Nong Chok District
Mosque Administration Association, Bangkok. (in Thai).

ซาฮาบีเยห์ โต๊ะอาลิม. (2543). “การสร้างแบบวัดจริยธรรมสำหรับนักเรียน
ชั้นมัธยมศึกษาโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามจังหวัด
ปัตตานี”. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาวัดผลและ
วิจัยการศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

Toh-arlim, S. (2000). “**A Construction of Morality Inventory for
Mathayom Suksa Students in Islamic Private Schools,
Changwat Pattani**”. Master Thesis of Education in Educational
Measurement and Research, Prince of Songkla University.
(in Thai).

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับ
ที่ 2) พ.ศ. 2545. (2545). สืบค้นเมื่อ 15 กุมภาพันธ์ 2545, สืบค้น
จาก http://www.onec.go.th/Act/law2542/index_law_2542.htm.

**National Education Act of B.E. 2542 (1999) and Amendments (Second
National Education Act of B.E. 2545 (2002).** (2002). Retrieved
February 15, 2002, from [http://www.onec.go.th/Act/law2542/
index_law_2542.htm](http://www.onec.go.th/Act/law2542/index_law_2542.htm). (in Thai).

พล แสงสว่าง. (2544). แนวทางพัฒนาจริยธรรมในสถานศึกษา. วารสาร
วิทยบริการ, 12(3), 23-36.

Sangsawang, P. (2001). Guidelines for Ethical Development in Schools.
Academic Services Journal, 12(3), 23-36. (in Thai).

มุฮัมมัด อาลี อัล-ฮาซิมี่. (ม.ป.ป). **มุสลิมในอุดมคติ**. แปลจาก The Ideal Muslim โดย กิติมา อมรทัต. กรุงเทพฯ: มีเดียเทค.

Al Hashimi, M.A. (n.d.). **Ideal Muslim**. Translated from the Ideal Muslim by Kittima Amornat. Bangkok: Media Tech. (in Thai).

มุฮำหมัด สันหมาน. (2550). “การศึกษาวิเคราะห์หลักจริยธรรมในสูเราะฮ์อัลหุญร็อต”. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

Sanman, M. (2006). “**An Analytical Studies of Ethical Principles in Sūrat al-Hujurāt**”. Master Thesis of Arts in Islamic Studies, Prince of Songkla University. (in Thai).

ยารอนา สะแลมัน. (2547). “การสร้างแบบประเมินพฤติกรรมทางจริยธรรมของนักเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานตามมาตรฐานการประกันคุณภาพการศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ”. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาวัดผลและวิจัยการศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

Salaman, Y. (2004). “**A Construction of Evaluation Form on Moral Behavior of Students in Basic Educational Level in accordance with the Standards for Quality Assurance of the National Education Commission**”. Master Thesis of Education in Educational Measurement and Research, Prince of Songkla University. (in Thai).

วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา. (2544). **การพัฒนานิสิตนักศึกษา**. กรุงเทพฯ: ภาควิชาอุดมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

Thephasadin Na Ayuthya, W. (2001). **Student Development**. Bangkok: Department of Higher Education, Faculty of Education, Chulalongkorn University. (in Thai).

- สมาคมนักเรียนเก่าอาหรับประเทศไทย. (2542). **พระมหาคัมภีร์อัลกุรอาน พร้อมความหมายภาษาไทย**. อัลมะดีนะฮ์ อัลมุนะววะเราะฮ์: ศูนย์ กษัตริย์ฟ้าฮัต เพื่อการพิมพ์อัลกุรอาน.
- Arab Universities Alumni Association of Thailand. (1999). **Al-Quran and Its Interpretation**. Al-Madinah al-Munauwwarh: King Fahad Center for Printing al-Quran. (in Thai).
- สายหยุด ภูบุยุ. (2547). **พฤติกรรมด้านจริยธรรมนักศึกษามหาวิทยาลัย ราชภัฏกาฬสินธุ์ตามความคิดเห็นผู้ปกครองอาจารย์และ ผู้ประกอบการหอพัก**. รายงานการวิจัยมหาวิทยาลัยราชภัฏ กาฬสินธุ์.
- Pupui, S. (2004). **Ethical Behavior of Kalasin Rajabhat University Students as Perceived by Guardians, Teachers, and Dormitory Entrepreneur**. A Research Report Submitted to Kalasin Rajabhat University. (in Thai).
- สุพัตรา วิจิตรโสภา. (2546). **แนวทางการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาจริยธรรม นักศึกษา: กรณีศึกษานักศึกษาในหอพักของมหาวิทยาลัย สงขลานครินทร์วิทยาเขตหาดใหญ่**. รายงานการวิจัยมหาวิทยาลัย สงขลานครินทร์.
- Wichit Sopha, S. (2003). **Guidelines for Conducting Activities to Enhance Students' Ethics: A Case of Students Residing in PSU's Dormitory, Hadyai Campus**. A Research Report Submitted to Prince of Songkla University. (in Thai).
- สุรางค์ ไคว้ตระกูล. (2550). **จิตวิทยาการศึกษา**. (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Cawtrakul, S. (2007). **Educational Psychology**. (7th ed.). Bangkok: Chulalongkorn University Printing House. (in Thai).

องค์ประกอบทางจริยธรรมของ... | ไลลา หริมเพ็ง และนิเลาะ แวอุเซ็ง

เสรี ชัดเข้ม. (2547). การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน. สืบค้นเมื่อ 25 พฤศจิกายน 2547, สืบค้นจาก <http://www.watpon.com/moodle/mod/resource/view.php?id=15>.

Chadcham, S. (2003). **Confirmatory Factor Analysis**. Retrieved November 25, 2003, from <http://www.watpon.com/moodle/mod/resource/view.php?id=15>. (in Thai).

อ่อนศรี ทองไพจิตร. 2548. “จริยธรรมนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจะเชิงเทรา เขต 1”. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏราชชนครินทร์.

Tongpichit, O. (2005). “**The Student Ethics on Basics School in Chachoengsao Basic Educational Service Area I**”. Master Thesis of Education in Educational Administration.

al-Bukhariy, Ahmad bin Ismail bin al-Mughyrah. (n.d.). **al-Jami' al-Sahih**. Al-Qahirah: Dar 'Ihya' al-Kutub al-'Arabiah.

Hair, J. F., Black, W.C., Babin, B.J., Anderson, R.E., Tatham, R.L. (2006). **Multivariate Data Analysis**. (6th ed.). Upper Saddle River, NJ: Prentice-Hall.

Ilyas Sidek. (2550). **Al-Aklaq al-Qur'aniyah wa Attatbiqat al-Nabawiyah: Dirasah Tahliiyah li al-Aklaq al-Ta'amuliyah**. Pattani: Kulliyah al-Dirasat al-Islamiyah.

Muslim, Muslim bin al-Hajjaj al-Qusyaayriy (1410-1981). (n.d.). **Sahih Muslim**. Al-Qahirah : Dar al-Maktabah.